

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

śrīkavitārkikasīṃhasya sarvatantrasvatantrasya
śrīmadvēṅkaṭanāthasya vēdāntācāryasya kṛtiṣu
yādavābhyudayē mahākāvye
॥ viṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ viṃśaḥ sargaḥ ॥

śrīmān vēṅkaṭanāthāryaḥ kavītārkikakēsarī |

vēdāntācāryavaryō mē sannidhattāṃ sadā hṛdi ||

athōpahūtaiḥ puruhūtajētā

sēnēśvarairapratimānavīryaiḥ |

abhīṣubhiḥ sūrya ivābhidīptaḥ

kubēraguptāṃ kakubhaṃ pratasthē || 20.1 ||

prayāṇatūryadhvanirasya bhūyān

gharmāntajīmūtaravānukārī |

anartayaddharmamayūramādyāṃ

prāptasthitim pādayugēna bhūmyām || 20.2 ||

nabhaḥprthivyōrupadiṣṭakampē

nāthasya yātrāpaṭahapraṇādē |

uṣētarāsāṃ nayanāṃ cakampē

vāmētaraṃ bāṇapurāṅganānām || 20.3 ||

tasyēndubimbaṃ sitamātapatraṃ

bhāsvān maṇīndrō mahanīyatējāḥ |

tārāśca muktāvalayā virējuḥ

śikhī rathāṅgākṛtirātmadhāmnaḥ || 20.4 ||

agrē mukundasya tadagrajanmā

daityaiḥ samaṃ janyavihāramicchan |

avāhayadyādavabhūpatīnām

varūthinīm śambaravairipūrvām || 20.5 ||

kathañcidutkṣiptakarēṇa sōdham

bhugnāgrabhōgaṃ bhujagēśvarēṇa |

āsannabhārātyayajātaharṣā

viśvambharā sainyabharam viśēhē || 20.6 ||

prasthānabhāji prathamē yadūnām

ṛthvī svayam tadbalarēṇulakṣāt |

bhārāvātārapriyavādalubdhā

prāyō yayau padmabhuvāḥ sakāśam || 20.7 ||

aśēṣatacchādayatā digantān

ārōhatā bhūmibhṛtām ca mūrdhnaḥ |

prāyēṇa sēnārajasā svamēva

prāduṣkṛtaṃ lāghavamulbaṇēna || 20.8 ||

rathādighōṣairatha śārṅgapāṇēḥ

kalpātyayaikārṇavanādakalpaiḥ |

vitṛāsītēva tridaśārilakṣmīḥ

iyēṣa gantuṃ yaduvīradurgam || 20.9 ||

atha kṣaṇādātmabhuvam prayāntam

pariṣkṛtam pañcabhirāyudhāgryaiḥ |

āsābalēna svayamuttarāśā

prāyaḥ pratīyāya jagatpratīkṣyam || 20.10 ||

puram tataḥ sōṇitapūrvamagrē

dadarśa daityādhipadarpahantā |

khagēndrapakṣānilatīvraghātāt
trāsādivōtkampitakētuhastam || 20.11 ||

purōpakaṅṭhē purabhinniyōgāt
prākārabhāvaṃ pramathā bhajantaḥ |
pralambahantuḥ prasamīksya vēgaṃ
bhītāḥ palāyanta bhṛśārtanādāḥ || 20.12 ||

itastataḥ sampatatāṃ yadūnāṃ
vyaktānubandhaṃ birudairudāraiḥ |
suradvīṣaḥ śusruvurēkatānaṃ
kaladhvaniṃ kāñcanakāhalīnām || 20.13 ||

kaśāgrasaṃsparsāmamṛṣyamāṅgaiḥ
samīravēgaiḥ samarāvaliptāḥ |
udagrahēṣāmukharaisturaṅgaiḥ
vṛṣṇyandhakā vairipurīmavṛṇvan || 20.14 ||

udvēlavēgān stanatō gabhīraṃ
aurvapracicchandavidīptadrṣṭīn |
acōdayan dānavavaprabhaṅgē
stambēramān sāgarapōtakalpān || 20.15 ||

prākārabhaṅgē prasabhaṃ prayuktā
dambhōlibhīmāyatadantakāṅḍāḥ |
ūrdhvapravrṛttairnijahastatālaiḥ
uttambhayāmāsurivāntarikṣam || 20.16 ||

asahyavēgaiḥ sahasā balaughaiḥ
ākramyamāṅā balināṃ yadūnām |

pracukṣubhē daityapurī prabhūtā
saṃvartabhinnēva samudravēlā || 20.17 ||

yathārthaśauryā yaduvīrayōdhāḥ
sthānāni cittāni ca dānavānām |
vyakampayan vikramasatkathānāṃ
siddhāntabhāgairiva siṃhanādaiḥ || 20.18 ||

jahāra cittāni bibhēda saudhān
śrōtrāṅyarīṅāṃ badhirīcakāra |
ananyaśabdaṃ ca jagadvitēnē
ghōrastadā yādavasainyaghōṣaḥ || 20.19 ||

vimathyamānāt svapurādyadūnāṃ
manthācalēnēva mahābalēna |
viniṣpapāta tridaśārinētā
kālē samudrādiva kālakūṭaḥ || 20.20 ||

sa rōṣarūkṣō bahudīptahētiḥ
diśō didhakṣanniva daityavāhniḥ |
kṛṣṇāmbuvāhapramukhaṃ pratasthē
tāpacchidā tēna śamaṃ prayāsyān || 20.21 ||

saritpatīnāmiva sannipātē
vārṣṇēyadaitēyabalōdadhīnām |
adabhrasaṅghōṣamabhūtapūrvāṃ
yugāntasaṃvādi babhūva yuddham || 20.22 ||

baladvayakṣuṅṇamahītalōtthaṃ
rajastadā saṃvṛtasarvalōkam |

akalpayat svētaratattvalōpāt

apañcabhūtāmiva viśvasrṣṭim || 20.23 ||

prathīyasā sūkṣmanirantarēṇa

kṣaumābhirāmēṇa parāgabhūmnā |

pracchannasēnāṅgatayā tadānīṃ

āsījjayaśrīravakuṅṭhitēva || 20.24 ||

rajōnubandhādabhisamvṛtāṅgī

bhāsvatkarasparśamanaśnuvānā |

nivāritāsāvitatistadā'sīt

nabhaḥ sthalī nākibhirapyadrṣyā || 20.25 ||

raṇākhyadarśē rajasōtthitēna

pracchādyamānē tamasēva bhānau |

nistrimśadhārāsālilē nimagnāḥ

śuddhiṃ parāmanvabhavan suyōdhāḥ || 20.26 ||

asṛkchaṭāsāravaśāt dhvajinyā

rajaḥ samētē tamasi praśāntē |

sattvānurūpaṃ vidadhē pramōdaṃ

samānmithaḥ samṃmukhayan prakāśaḥ || 20.27 ||

tatō harastrātumanāḥ svabhaktaṃ

dattābhayaṃ dānavasārvabhaumam |

anudrutō bhūtagaṇairanantaiḥ

pratyudyayau viśvapatim prakupyan || 20.28 ||

tamunmadōdagravṛṣādhirūdhaṃ

sitācalē mērumiva jvalantam |

śaraiḥ pratiprāsthita śārṅgadhanvā
dēvaṃ sudhāsūtikalāvataṃsam || 20.29 ||

śīlīmukhaiḥ śauridhanurvimuktaiḥ
vismāritān pūrvavikatthanāni |
palāyamānān pramathānaśēṣān
mēnē paśūnēva patiḥ paśūnām || 20.30 ||

āsvādanīṃ dānavaśōṇitānām
akuṅṭhitāmadrividāraṇē'pi |
anāhatāstrō yudhi śambarāriḥ
saṃstambhayāmāsa guhasya śaktim || 20.31 ||

klēśādidōṣairaparāhatēna
krīḍāmanuṣyēṇa janārdanēna |
jvarē nirastē giriśaprayuktē
vītajvaram viśvamidam babhūva || 20.32 ||

atha prayuktānasurēndraguptyai
prasahya vahnīnapi pañca jitvā |
ajṛmbhayadbhāvitajṛmbhaṇāstrō
vṛṣadhvajam viṣṇuracintyabhūmā || 20.33 ||

śaravyabhūtatripurē'pyamōgham
śūlāyudhē śauryamavēkṣya śaurēḥ |
purandarapratyuparōdhajātam
vyayōjayan vismayamāditēyāḥ || 20.34 ||

bāṇaḥ sahasrēṇa bhujaiḥ pramādyan
ātmānurūpairasuraiḥ samētaḥ |

asahyaśastrāstrabalō balādīn
 pratyagrahīt pratyayitaprabhāvān || 20.35 ||

sa vajranirghōṣanibhāṭṭahāsō
 gātrēṇa rundhan gaganāvakāśam |
 udagradhanvā śaravṛṣṭimugrāṃ
 utpātajīmūta ivōjjagāra || 20.36 ||

śarāsanairardhasahasrasaṅkhyaiḥ
 yōddhuṃ pravṛttō yugapatprakṛṣṭaiḥ |
 pratidrutān prārdayata prakupyan
 ēkaḥ samastānapi yādavāgryān || 20.37 ||

atha kṣaṇādantaritāntarikṣā
 vātyā vihaṅgēndravihārajātā |
 alātacakrapratimānakārṣīt
 bāṇāśanīn bāṇaghanaprasūtān || 20.38 ||

garutmataḥ pakṣamarutpracārāt
 dūrīkṛtō vāruṇanāgapāśaiḥ |
 uṣāsahāyaḥ sarathaḥ sadhanvā
 jagrāha daitēyabalasya pārṣṇim || 20.39 ||

vinighnatō daityabalaughamagrē
 cāpābhiyōgō yudhi śambarārēḥ |
 cakāra cakrīkṛtacandralēkhaṃ
 śambhōśśiraḥ kampamananyalabhyam || 20.40 ||

rāmō'pi laṅkādhīpatēḥ samānān
 musalyavṛttīn musalēna bhīndan |

camatkṛtiṃ cakradharasya kurvan
 ādatta saṅgrāmavihāramagyam || 20.41 ||

udagraśṛṅgōlbaṇabāhubhūmnā
 sañcārikailāsanibhēna tēna |
 amṛṣyatā kṣipramakāri sainyaṃ
 nāgādhipēnēva vanaṃ nalānām || 20.42 ||

sa lāṅgalākaraṣaṇanirvicēṣṭān
 niṣpiśya nāgānniṣadhapramāṇān |
 raṇakṣitiṃ śōṇitamāṃsapaṅkaiḥ
 āmagnanispandarathāmakārṣīt || 20.43 ||

halāyudhōtkṣiptarathaughapūrṇaṃ
 samīkṣya dēvāḥ sahasā'ntarikṣam |
 āśaṅkya daitēyabalōpayānaṃ
 dṛḍhārgalāṃ dēvapurīmakurvan || 20.44 ||

prabhuśca kiñcit prathayannamarṣaṃ
 krīḍōcitān prēkṣya kṛtābhiyōgān |
 vivyādha bāṇānucarānayōdhyaḥ
 śārṅgōdadhērūrminibhaiḥ śaraughaiḥ || 20.45 ||

adrṣṭatūṅīramanuplavānyaiḥ
 agrāhyasandhānavimōkṣabāṇam |
 amaṃsatainaṃ sthiracāpacakraṃ
 pratyēkamātmābhimukhaṃ pratīpāḥ || 20.46 ||

niṣaṅgadattāgrakarē murārau
 nirbhidya daityān bhuvamāviśantaḥ |

lakṣyāṇi dūrādalabhanta bāṇāḥ
rasātalasthairapi dānavēndraiḥ || 20.47 ||

na sēhirē śārṅgapayōdajātāṃ
nārācavṛṣṭiṃ danujēndrayōdhāḥ |
amōghavācā kavinā prayuktāṃ
antarvatīṃ sūktimivānabhijñāḥ || 20.48 ||

yatōyatō yādavasainyamāsīt
tatastatō daityacamūrapāyāt |
gatāni tējastamasōrivārāt
āśāvikalpēna tayōrabhūvan || 20.49 ||

aśūrasandarśanatāpaśāntyai
svahētidhārāgrhamāśrayantīm |
vihārayāmāsuriva svavṛtṭyā
vīraśriyaṃ vṛṣṇikulappravīrāḥ || 20.50 ||

kṛpāṇabhinnadvipakumbhamuktā
muktāḥ patantyō raṇavaprabhūmau |
prarōhatāṃ vīrayaśastarūṇāṃ
bījānyabhūvan bahudhā vikīrṇāḥ || 20.51 ||

dvipācalēbhyaḥ śaravṛṣṭipātaiḥ
āpātītānāṃ rudhirāpagānām |
akalpayan yōdhamukhēndukḷptāḥ
kaumudvatīṃ sampadamatṭahāsāḥ || 20.52 ||

adṛśyatānyōnyavilūnaśīrṣaiḥ
ārabdhamanyōnyakṛtapraśamsaiḥ |

anēkarūpaikasurāṅganāptaiḥ
apāstavairamḥ raṅaraṅganṛttam || 20.53 ||

prayōjitaiḥ prāṇatṛṇaiḥ pragalbhā
rathyābhigamyēṣu raṅāpaṅēṣu |
kṣaṇaprabhālōlatairavindan
yāvadyugāntāni yaśōdhanāni || 20.54 ||

kṛtāpadānāḥ kṛśajīvitāsāḥ
svanāthanāmāṅkajayōktimantaḥ |
jayaśriyamḥ dōṣṇi nivēśayantaḥ
kīrtimḥ digantāvasathāmakurvan || 20.55 ||

amōghaśastrāstratarāṅgabhīmē
vairōpasandarśitabāḍabāgnau |
vikatthanaḥ samyati viklavānāḥ
vīrōdadhau gōṣpadavadvililyē || 20.56 ||

jigīṣubhirjīvitasamśayākhyā
dōlā'dhirūdhā dṛḍhavairabandhā |
adūratō yādavamarṣavēgamḥ
mithaḥ pratikṣēpaśatāni cakrē || 20.57 ||

śaraprayōgōcitaviprakaṛṣamḥ
sampādayiṣyantaparāṅmukhānām |
praśaṃsanīyāni babhūvurājau
paścātprayātāni dhanurdharāṅām || 20.58 ||

pratīpavṛtṭyā pratigrhya śūrāḥ
śatruprayuktāḥ śaravṛṣṭimugrām |

triviṣṭapānōkahapuspavṛṣṭim

vaimānikairanvabhavan vimuktām || 20.59 ||

tasminnaghacchēdini dharmayuddhē

kāyatyajāṃ kṛṣṇasamīkṣitānām |

suhṛddviṣadbhēdatām samō'bhūt

svargāpavargāntagatiḥ supanthāḥ || 20.60 ||

babhūva kīrtyā dhṛtakētakaśrīḥ

nistriṃśadhārādharapañktinīlā |

raṇasthalī yādavadānavānām

ākālikī prāvṛḍivāstravarṣaiḥ || 20.61 ||

alañghanīyā rathavāraṇādyaiḥ

āsāgarādapratighapravāhāḥ |

udagrabhūbhṛtprabhavāḥ pṛthivyām

uttasthirē sōṇitaśaivalinyaḥ || 20.62 ||

jvalatpratāpānalajātadīptiḥ

samidvatī sainyayugasya līlā |

jayaśriyā vīrapatiṃvarāyā

vaivāhikī sampadivābabhāsē || 20.63 ||

amarṣavaīśvānaradhūmalēkhām

anyōnyasamhāranisām kṛpāṇīm |

avēkṣya mṛtyōrbhrukuṭīmanandan

vīrāḥ svavikrāntiśirīṣamālām || 20.64 ||

manasvinaḥ saṃyati vīraśayyām

abhūṣayan prītikṛtaḥ śivānām |

sukhāvahāḥ svargavilāsinīnām
vihāraśayyāmapī vīralōkē || 20.65 ||

samāśritairāhavasatradīkṣām
kurvadbhiranyōnyamivōpakāram |
alabhyata ślāghitamapsarōbhiḥ
daityairmanuṣyairapi dēvabhūyam || 20.66 ||

paryastapādam patitaiḥ pṛthivyām
vajrāhatairadrigaṇairivānyaiḥ |
dvipēndrayūthairdrutasarpiṇīnām
dvīpāyitam śōṇitavāhinīnām || 20.67 ||

hatāvaśiṣṭā danujēndrabhr̥tyāḥ
pradyumnavikrāntibhayānnivṛttāḥ |
tatkētucihnasmaranēna bibhyuḥ
niśāmya dṛṣṭīrnijavallabhānām || 20.68 ||

svakōpacāpēna tataḥ praṇunnō
mahēśvarānugrahasamhitātmā |
atītya maurvīmiva daityasēnām
bāṇaḥ svayaṃ śauribalaṃ vivēśa || 20.69 ||

vyabhajyata vyāptahayōrmijālam
balaṃ yadūnām balinandanēna |
ēkēna paryāptabhujādribhūmnā
nāthō nadīnām nalasētunēva || 20.70 ||

astrāṇi tēna prahitāni tūrṇam
vihārabhūmnā vitathāni kṛtvā |

yugānta sūryāyutayōgadīptaṃ
rāmānujanmā jagr̥hē rathāṅgam || 20.71 ||

athācchinadbhīṣaṇasattvasārāṃ
bhujāṭavīṃ bhūtapatēḥ samakṣam |
cakrēṇa saṅkalpanibhēna kṛṣṇaḥ
kiṃ vā vidhau vairiṇi kēna rakṣyam || 20.72 ||

avṛṇvata kṣmāṃ haricakralūnā
mahattarā bāṇabhujāḥ patantaḥ |
mahēndrahastaprahitēna pūrvaṃ
vajrēṇa bhinnā iva sānumantaḥ || 20.73 ||

amartyaśatrōravalēpahētau
bahirdvayē bāhuvanē vilūnē |
dayādhanaḥ saṃyati daityahantā
pradīptamastraṃ pratisaṅjahāra || 20.74 ||

anīkinīmāśritadīrghanidrāṃ
bāṇō nikṛttāmapi bāhupaṅktim |
ajātakhēdō bubudhē na nūnaṃ
vipadbhiraśrāntadhiyō hi vīrāḥ || 20.75 ||

aśāntadarpastvasurō bhujābhyāṃ
vikṛṣṭadhanvā visasarja bāṇān |
tadainamanvīkṣya nihantumaicchat
janyōddhataṃ daityamananyajanyaḥ || 20.76 ||

tatastamavyāhatadivyaśaktiṃ
madhyāhna mārtaṅḍavidīptahētim |

paśyan mukundaṃ pratibōdhabhūmnā
jayōktipūrvam giriśō jagāda || 20.77 ||

maivam prabhō matparivārabhūtam
balēḥ sutam bādhitumarhasi tvam |
mayaiṣa rakṣyō danujastvayā'pi
svabhaktabuddhyaiva samīkṣaṇīyaḥ || 20.78 ||

tvamādidēvaḥ triyugastridhāmā
śuddhāmaśuddhām ca vibhāvya sṛṣṭim |
akarmatantrairavatārabhēdaiḥ
krīḍasyanantairapi jantujātaiḥ || 20.79 ||

ayam sa tē vēdamayō garutmān
vēdairasēṣairapi vēdyasē tvam |
vibhāgamṛcchantyamarāstvadanyē
śākhaikadēsēṣu śakuntakalpāḥ || 20.80 ||

sisṛkṣatastē bhuvanāni sapta
prasādatō nātha babhūva vēdhāḥ |
saṃhartukāmasya tavaiva kōpāt
aham tvayā dattanijādhikārah || 20.81 ||

avikriyaścēṣṭayasi tvamēkō
viśvāni bhūtāni vihārasaktyā |
acēṣṭamānaprakṛtīnyayāṃsi
sthātā'pyayaskānta ivābhimukhyāt || 20.82 ||

alaṅghyamāyāguṇajālabhītān
ananyacittānanukampamānaḥ |

svadattayaiva svapadābjabhājā

bhaktyā svayaṃ tārayasē bhavābdhim || 20.83 ||

bhārāvatārāya bhuvō'vatīrṇaṃ

bhavantamantarhitadivyaabhāvam |

saṃsthāpayantaṃ niyamēna dharmaṃ

dharmaṃ paraṃ vēdavidō vidustvām || 20.84 ||

vidhāya daityaprakṛtīnaśēṣān

nāmāvaśēṣānnaralōkapālān |

kariṣyasi tvaṃ karuṇārdracētā

nātha kṣitiṃ nāvamivāstabhārām || 20.85 ||

dayākṣamābhyāmiha dīvyasi tvaṃ

lakṣmīmahībhyāmiva lālitātmā |

tat kṣamyatāmasya madēkabhaktēḥ

ājānataḥ svātmacamatkriyēyam || 20.86 ||

nāthō yadūnāmiti bhūtanāthē

svabhaktarakṣāmabhiyācamānē |

atarkitapratyupakāralēśām

ākasmikīmādriyatānukampām || 20.87 ||

praviśya dēhaṃ punarutpatantyā

svamaulibhājēva surasravantyā |

vācā manaḥprītimivōdvamantaṃ

śauristadā śūlinamityuvāca || 20.88 ||

tavaiṣa bhaktō mama cēti manyē

kṣāntastatō nityamasau mayā'pi |

na cāsti bandhōraṇi sām̐parāyē
vīravrataṃ dhārayatōpakāraḥ || 20.89 ||

vihāraṇṛttāni vitanvatastē
valgudhvaniṃ vādayitā mṛdaṅgam |
bhajatvavicchinnadhṛtirbhavantam̐
dattābhayō daityapatirmayā'sau || 20.90 ||

athānvamaṃsta trijaganniyantā
patyuh̐ paśūnāṃ praṇayānurōdhāt |
bāṇavarōdhapramadājanānāṃ
sthāyīni maṅgalyavibhūṣaṇāni || 20.91 ||

tatō'surēndraḥ praṇipātapūrvam̐
jagatparitrāṇarataṃ jagāda |
uṣāniruddhānvayataḥ samīkṣyāḥ
bhṛtyā vayam̐ prītadhiyā tvayēti || 20.92 ||

hiraṇyaratnāni hiraṇyapūrvaiḥ
balādupāttānyupadāya bāṇaḥ |
nirōdhakhinnāvucitōpacāraiḥ
ānarca sasnēhamuṣāniruddhau || 20.93 ||

sambandhibhāvapratipattibhājā
sandhāya bāṇēna sa satyasandhaḥ |
uṣāpatēryautakalābhalakṣyāt
jētā jahāraiva vipakṣalakṣmīm || 20.94 ||

harēṇa dattāṃ hariṇā'pi bāṇaḥ
sthirikṛtāmapratighāmabhītim |

tanutrayan varjitalēkhavairaḥ

śamānvitāmāsthita sambhusēvām || 20.95 ||

yathārthanāmānamathāniruddhaṃ

kṛtvā sabhāryaṃ kṛtakṛtyacētāḥ |

sabandhusainyaḥ saviśēśadṛśyāṃ

pratyāyayau viśvapatiḥ puriṃ svām || 20.96 ||

dēvāḥ sahasranayanaṃ danujēndramanyē

nirdhūtamānamanaghēna niśāmayantaḥ |

kūpōdakaprabhavaḥkūrmanayēna jātāṃ

asvāmikaprabhuparigrahabuddhimauijhan || 20.97 ||

nītastrilōkapatinā nijarājadhānīṃ

bhūyaḥ prajāta iva pauraṇaiḥ pratītaḥ |

daityēśvarasya sutayā sahitaḥ sa rēmē

rāgādhikō ratipatēranaghaḥ kumāraḥ || 20.98 ||

atha tamuṣāsahāyamupayātamupāyanavān

janapadapattanaprabhṛtikādupagamyā janaḥ |

upacarati sma samyagupapannadhṛtirbahudhā

yadunagarē vivāhavijayōtsavayantritadhīḥ || 20.99 ||

|| iti śrīkavitārkkikasimḥasya sarvatantrasvatantrasya

śrīmadvēṅkaṭanāthasya vēdāntācāryasya kṛtiṣu

yādavābhyudayē mahākāvye viṃśaḥ sargaḥ ||

kavitārkkikasimḥāya kalyāṇaguṇasālinē |

śrīmatē vēṅkaṭēśāya vēdāntaguravē namaḥ ||